

NCD VLEESKUIKENS

NCD is een zeer besmettelijke virusziekte die voorkomt bij kippen, kalkoenen en andere hoenderachtigen. NCD komt wereldwijd geregeld voor, soms ook nog in Europa. In Nederland geldt een vaccinatieplicht, waarvan de naleving wordt gecontroleerd via bloedonderzoek. Welke maatregelen kun je nemen om te voldoen aan de titereis voor NCD?

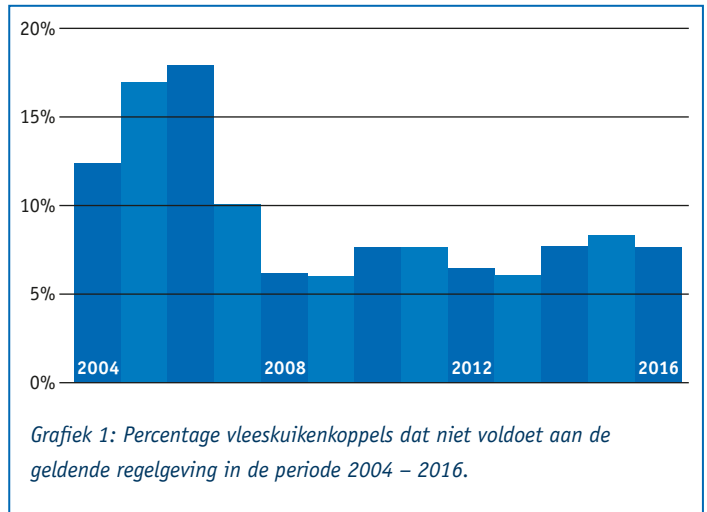
NCD gaat gepaard met ademhalingsproblemen, zenuwverschijnselen, symptomen van nervositeit en sterfte bij kippen, kalkoenen en andere hoenderachtigen. Het is geen fictieve dreiging; de aandoening komt nog bijna dagelijks voor in een groot aantal landen wereldwijd. In de afgelopen tien jaar kwam ook in Europa uit meerdere landen een melding dat het virus daar was geïsoleerd. Door de verhoogde mobiliteit van de mens neemt het risico dat het virus wordt meegenomen uit een land waar NCD geregeld voorkomt toe. Maar een NCD-uitbraak is, net als een uitbraak van vogelgriep, wel het laatste waar de pluimveehouderij in Nederland op zit te wachten.

Verplichte vaccinatie

Nederland moet zich voor de bestrijding van NCD houden aan internationale bepalingen. Deze bepalingen verplichten ons om besmettingshaarden te ruimen en verspreiding van het virus tegen te gaan. Nederland koos voor een vaccinatiestrategie,

Al sinds 2002 houdt de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) zich intensief bezig met de uitvoering van de diergezondheidsmonitoring in Nederland. Hiervoor werken wij nauw samen met onder andere de diersectoren, de zuivel, het ministerie van EZ, dierenartsen en veehouders. Deze rubriek verhaalt over bijzondere gevallen, speciaal onderzoek en opvallende resultaten die het werk van de monitoring oplevert. Samen werken we aan diergezondheid in het belang van dier, dierhouder en samenleving.

met als doel onze dieren dusdanig te beschermen tegen NCD dat een onverhoeds binnenkomen van een kwaadaardig veldvirus niet zal leiden tot een 'major outbreak'. De geldende verplichtingen zijn vastgelegd in de 'Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's'. Hierin staat dat al het commerciële pluimvee moet worden gevaccineerd.

Om te kunnen spreken van aanwijsbare bescherming door vaccinatie, geldt voor al het pluimvee dat de individuele NCD-HAR-titer 3 of hoger moet zijn. Dit betekent niet dat dieren met een lagere titer niet beschermd zijn. Wanneer dieren recent in contact zijn geweest met een vaccinatievirus kunnen ze namelijk beschermd zijn door de aanwezigheid van lokale immuniteit. Dit is met een routinetest alleen niet aan te tonen.

Bemonstering vóór het slachten

Voor vleeskuikens geldt een verplichting dat ze vóór het slachten moeten worden bemonsterd. In de Regeling is vastgelegd dat bij koppels jonger dan zeventig dagen minimaal één van de dertig onderzochte bloedmonsters in de HAR-test een titerwaarde van 3 of hoger moet hebben (lage titereis). Ook is minimaal één vaccinatie verplicht. In de landen waar NCD algemeen voorkomt, worden koppels vleeskuikens wel twee tot drie keer gevaccineerd tegen NCD.

Voor dieren ouder dan zeventig dagen geldt dat 83 procent van de dieren titer 3 of hoger dient te hebben (hoge titereis). Dit geldt ook voor (biologische) vleeskuikens. Als echter aangetoond kan worden dat de dieren regelmatig (met een tussenpose van zes weken), gevaccineerd worden, geldt de lage titereis. In deze gevallen is er bescherming door lokale immuniteit.

Nadat in 2005 de controle werd verscherpt, is bij vleeskuikens het percentage koppels dat de titereis niet haalt stabiel (zie grafiek 1).

Relatie leeftijd en gemiddelde titer

Er is wel een duidelijke relatie tussen de gemiddelde NCD-HAR-titer en de leeftijd van het vleeskuiken waarop het bemonsterd is. Een langere tijdsduur tussen vaccinatie en monsternamen leidt tot gemiddeld hogere titers en een lager risico dat niet aan de verplichte titereis van de regeling wordt voldaan (zie tabel 1).

Monsternamen- leeftijd (in dagen)	Gemiddelde titer			% niet voldaan aan titereis		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
28-34	1,8	1,8	1,8	8,8%	9,9%	10,3%
35-41	1,9	1,8	1,9	8,5%	8,6%	8,5%
42-48	2,0	2,0	2,3	6,9%	7,3%	5,3%
49-70	2,4	2,1	2,5	8,0%	5,7%	3,4%

Tabel 1: Gemiddelde titers van vleeskuikens en het percentage koppels dat niet voldoet aan de regelgeving in de jaren 2014-2016, ingedeeld op basis van leeftijd tijdens de monsternamen van het bloed.

Plan van aanpak

Bedrijven waarvan het laatste koppel niet voldoet aan de titereis moeten, samen met de dierenarts, een plan van aanpak maken. Dit plan moet ertoe leiden dat de volgende koppels wel aan de titereis voldoen. Maar zijn de meest gehanteerde aanpassingen ook het meest effectief?

Maatregelen Plan van aanpak	% bedrijven dat koos voor een maatregel	De effec- tiviteit van deze maatregel
Latere vaccinatieleeftijd	43%	69%
Latere tapdatum	31%	70%
Optimalisatie kwaliteit water	28%	85%
Meer water per kuiken	21%	81%
Ander vaccin	19%	64%
Aandacht apparatuur, kwaliteit en reiniging & ontsmetting	16%	77%
Optimalisatie staltemperatuur	16%	88%
Fysieke controle na vaccinatie	12%	93%
Lichtintensiteit tussen 8 en 15 lux	12%	81%

Tabel 2: Plan van aanpak: gekozen maatregelen (2014-2016), met een evaluatie van de effectiviteit, uitgedrukt in het percentage dat na het nemen van de maatregel bij het volgende koppel voldeed aan de eis van de regelgeving.

Uit een analyse blijkt dat het aanpassen van de vaccinatieleeftijd en het op latere leeftijd bemonsteren de meest gehanteerde aanpassingen zijn. Een analyse van monitoringsdata in 2010 toonde al aan dat een sprayvaccinatie na de negende levensdag, een drinkwatervaccinatie vanaf de elfde levensdag en een monsternamen vanaf negentien dagen na de vaccinatie, significant hogere gemiddelde titers opleverde dan vaccinatie en monsternamen op een eerder moment.

Een evaluatie van het effect van de verschillende acties binnen de bestaande plannen van aanpak toont aan dat het optimaliseren van het vaccinatiemanagement met een fysieke controle direct na de vaccinatie het meest effectief is. De volgende maatregelen zorgen voor deze optimalisatie: gebruik van demi-water, verlagen van de staltemperatuur tijdens de vaccinatie en vaccineren bij een lichtintensiteit tussen 8 en 15 lux.